

Poštna
povšeirana.Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsak petek.

Celoletna na-
ročnina 50 — D
mesečna 5 — „
Inozemstvo
celoletno 100.
Posamezne
številke se ra-
čunijo po D125
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglaših
beseda 50 p.**Kaj hočemo?** Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega sloven-
skega ljudstva!

Več ponosa in samozavesti!

Zgodovina nam pripoveduje, da so nad kmeti nekdanji gospodovali »plemeniti« in »zlahntni« gospodje grajščaki. Ti plemenitaši so gospodovali nad kmeti več stoletij tako, da kmet sploh ni bil sam svoj gospod, ampak je bil navaden grajščinski suženj. Niti človek ni bil kmet v očeh tiste »plemenite« gospode, in neki zlahntnik take vrste je nekoč rekel, »da se človek šele z baronom začneja.«

Krvavi upori po raznih deželah pa so to protinaravno razmerje med »gospodo« in kmeti korenito odpravili. Kmet je postal na svoji zemlji neodvisen gospod. Odkar pa je kmet postal neodvisen gospod, ni preteklo še niti sto let. Zato pa ni prav nič čudno, če je kmetom ostalo v krvi še silno mnogo nekdanjega suženjskega duha. Kar so rodila stoletja, se ne da izbrisati kar čez noč!

Vojaki, ki jih je bil vojni vihar zanesel l. 1914. v Galicijo, pripovedujejo, da so kmetje in kmetice takoj pustili delo na polju in so tekli slučajno preko polja idočemu oficirju naproti, da mu poljubijo roke! Ali veste kaj se to pravi, če človek človeku poljublja roke? Če jih liže pes, ni to nič čudnega, ker pes je pes, ampak premsilite: Človek človeku! Ali ni to že več kot pasja ponižnost?

V taki pasji ponižnosti pa je nekdanja »gospoda« kmete nalašč vzgajala, ker je hotela, da bodi kmet na vekomaj »gospodi« slepo pokoren kot suženj ali pa kot pes. Kdor se ni »gospodi« priklanjal ali pa zlahntnikom poljubljal rok, tega so stegli, zaprli ali pa celo ubili. Pred takim nasiljem je ubogi in nevedni kmetič seveda padel na kolena in se obnašal res kot ponižen pes. Tako pa se žalibog kmetje ponekod obnašajo še danes in to ni prav!

To ni prav, ker je to človeka nevedno in nedostojno. Mi vsi smo ljudje, ki smo ustvarjeni po božji podobi in zato tudi nikomur ni treba pred nikomur padati na kolena! Med nami so dobri ljudje, med nami so slabi ljudje, ampak vsi smo ljudje. Kdor uživa med nami kakšno dostojanstvo, tega spoštujemo zaradi njegovih zmožnosti, nikdar pa ne smemo pozabiti, da je tudi najvišji dostojanstvenik ravno tako iz mesa in krvi in kosti kakor mi vsi!

Le pogledjmo naše ljudi na deželi, kako se obnašajo po raznih uradih in pisarnah. V uradniku gleda naš kmet še vedno neko »višje bitje« (starega grajščaka!), pred katerim ponižno stoji, vrti svoj klobuček v roki in se mu slepo pokorji. Mi nič ne rečemo proti uradnikom in tudi kmetom nikdar nečemo reči, naj bodo v občevanju z oblastmi surovi ali neotesani — nikakor ne! Vsakemu izkažite pristojno čast in vljudnost! Vljudnost in primerna prijaznost pa še zdaleka ni pasja ponižnost, ampak z vljudnostjo se da prav lepo spraviti v sklad človeški ponos in samozavest.

Človek brez ponosa in samozavesti ni človek. To je žival. To lahko privežem za kol ali pa jo pretepem, če je treba, s človekom pa je treba ravnati po človeško. Kdor pa se ne zaveda tega, da ima tudi on kot človek pravico do človeškega ravnanja, ta je in ostane več en suženj in hlapec.

Suženjski in hlapčevski duh, ki nam je ostal v krvi še iz časa grajščakov, pa moramo iz nas iztrebiti. Na njegovo mesto pa mora stopiti zavest, da smo vsi ljudje, ki imamo pravico do življenja kot ljudje, kot ponosni in samozavestni ljudje, toda brez surovosti in neotesanosti.

Ponosni in samozavestni ljudje so tudi najboljši državljani. Kjer ni človeškega ponosa, tudi ni državljanskega ponosa. Kjer pa ni državljanskega ponosa, tam vladajo cesarji in kralji in generali, nikdar pa ne vlada ljudstvo, ker ljudstvo, iz katerega se kar na debelo cedi sama ponižnost, ne more samo sebe vladati.

To, kar smo ravnokar povedali, ni najmanjši vzrok, da smo

republikanci, kajti ravno republikanska državna oblika je najboljša sredstvo za vzgojo ponosa in samozavesti. Pravi republikanec pozna samo po božji podobi ustvarjene ljudi in svobodne državljane, za katere veljajo zakoni v enaki meri.

Bodite torej ponosni in samozavestni, da boste toliko boljši in zavednejši republikanci.

Demontiranje centralizma.

Ze po svojem postanku je vidovdanska ustava nemoralna, nedemokratična in protiljudska. Nemoralna, če se pomisli, da se je posrečilo spraviti takozvano večino skupaj samo s podkupovanjem in sličnimi balkanskimi sredstvi. Protiljudska, ker so izključili okoli 50 ljudskih poslancev samo radi tega od glasovanja o ustavi, ker so bili komunističnega prepričanja, ne da bi prašali prej za mnenje ljudstvo, ki jih je volilo. Protiljudska tudi, ker so očetje ustave zagnusili okoli 50 zastopnikom hrvaškega naroda s svojimi turškimi nasilnimi navadami sploh prihod v skupščino. In končno nedemokratična, ker je samo dobrih 30% zastopnikov južnoslovenskih ne samo odločalo, kakšna naj bo njih ustava, ampak celo hotela za večne čase prepričati, da bi jo tudi morebitna večina teh narodov ne mogla izpremeniti. Zato so sprejeli v čl. 196 vidovdanske ustave določilo, da ne sme odločati navadna večina o izpremembi ustave, temveč šele večina treh petin, ali z drugimi besedami, Velešrbom naj bi bilo vsak čas mogoče, prepričati, da se izpremeni ustava, ki jim zagotavlja izkoriščanje razen srbskega tudi slovenskega, hrvaškega in bolgarskega naroda.

Pravzaprav škoda, da niso sprejeli v ustavo določila, da se ne sme izpremeniti razen z večino 99% poslancev. Tako bi mogla že sama Pašičeva družina s pomočjo kaknega radikalnega kriminalnega

tipa, kakor jih obtožuje današnja vlada, prepričati glasovanje za izpremembo ustave. Jasno je, da bi s pravnega stališča 99% prav tako moralo držati, kakor 3/4. Prav tako pa je jasno, da bi se bilo treba večini ljudskih zastopnikov nanje ravno tako malo ozirati, kakor na sedanje določilo.

Za nas, ki nismo demokratje samo v besedah, ostane prej ko slej veljavna volja naroda, izražena v njegovi večini. Če bo večina naroda mnenja, da je treba vidovdansko ustavo vreči čez plot, in če bo večina prepričana, da je ta proti njeni volji sklenjena ustava ne veže — je ne bo v tej njeni volji in v tem njenem prepričanju niti najmanj vezalo določilo čl. 126 ustave. Prav tako malo, kakor nas ni vezala nekdanja avstrijska pragmatična sankcija. Ta je namreč razglasila, da so avstrijske dežele nerazdružljivo združene za vse večne čase. In ta večnost je trajala natanko do l. 1918, ko so imeli avstrijski narodi priliko in voljo, da pokažejo Avstriji in njenim sankcijam hrbet.

Sicer se je pa vidovdanska ustava uničila že pravzaprav sama v sebi, razveljavila se je radi svojih lastnih notranjih nemožnosti in protislovij. Čl. 135. ustave predpisuje namreč, kako se naj izvrše njena najbolj važna in najbolj bistvena določila. In vsakdo ve, da se ustava ravno v svoji bistvenosti do danes ni izvedla, kljub temu, da so imeli vlado prav do zadnjega

LISTEK.

65

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

„Ne boj se mene, golobica!“ se nasmehne Peter, „milostni gospod vprašuje po tebi.“
„Gospod? Lažeš! Kaj če gospod od mene?“

Nekake račune ima s teboj,“ se zareži Peter in migne hlapčema.

V trenutku so ji vrgli sukno preko glave, jo zgrabili in jo zanesli v zgornje prostore grada v gospodarjevo sobo. Tahi jih je čakal z rokami, sklenjenimi na hrbtu. Oči mu žarijo, ustnice drhtijo. Dekle stoka in se brani. Tahi migne in s surovo roko strga Bošnjak z dekleta do tanke srajce. Tahi zamahne z roko, hlapci odidejo, dekle pa si strga sukno z glave. Globoka rdečica ji zalije ves obraz. Trepalnice drhtijo, oči se ji besno žarijo, usta so ji odprta. Kot blisk skoči v kot, vzdigne rame in z rokami pokriva razgaljena prsa. Teško sopeč buli s sklonjeno glavo v Taha. In on? Stoji nem kakor kamen. Obrvi mu drhtijo, nozdri se mu širijo, na čelu pa mu zdaj zdaj poskoči žila. Široko se je vstopil in prekrizal roke na hrbtu. Tiho je v sobi, čuje se samo priuševno sopenje. Toda naenkrat se je nasilnik zdrznil kakor ris in se s plamenečimi očmi pogljal proti dekletu. Jana zatrepeta, završne in

udari besneža z obema rokama po licu. Toda on jo prime kakor z jeklenimi kleščami za noge in jo vzdigne.

„Na pomoč!“, je zavreščala sirota, zagrebela svoje prste v starčeve lase in ga začela lasati, škripajoč z zobmi in otepajoč z glavo, toda on stisne roke še močneje.

„Ho! Ho!“ se zakrohota, „zaman, golobčica!“ odnese dekle v drugo sobo in zapre vrata. Strašen krik je pretresal ves grad.

Med tem pa je Peter Bošnjak na dvorišču rekel svojemu tovarišu:

„Drmačič je vendarle bistra glava; to se je izleglo v njegovi buči. Sedaj bo menda vendar le bolj mehka.“

Ilija se je vrnil s pota in sedi za mizo. V kotu gleda Jurko sklonjen v zemljo in ves v skrbeh pričakuje Jano; pri vratih stoji Kata in gleda v daljavo, ali ne prihaja dekle od kod. Noč je, mesec stoji na nebu. Jug goni žolte oblake in žvižgajoč zviija vejevje. — „Ha! Ha! Ha!“ — se glasi strašen smeh skozi tuljenje vetra. Za živo mejo skače ženska. Bosa je in razgaljena. Njeni temni lasje, nje bela srajca se igra z vetrom. Roke vzdiguje in se krohota. „Ha! Ha! Ha!“ — teka in teče proti hiši Ilije.

„Za pet ran božjih!“ zakriči Kata in šine, potem ko se je križala, nazaj v sobo.

„Kaj je?“ skoči Ilija po koncu, Jurko pa vdigne glavo. Zunaj se na podstetju čujejo koraki in v sobo stopi razgaljena, razmršena,

bleda in upala — Jana. Sredi sobe se ustavi. Telo ji drhti, oči se ji svetijo in obračajo in vrtijo, kakor da jih vrti sam hudobec. Nagne glavo, zaploska z rokami in se zakrohota:

„Ha, ha, ha!! Jaz sem Arlandova Dora! Dora! Dora! Dora! Ha! Ha! Ha!“ Pa se zavrti na eni nogi, vrti in vrti ploskajoč z rokami, dokler se ne zgrudi na tla kakor mrtva.

Kata je zastokala, Ilija je skočil k dekletu, Jurko pa je vstal, izgubil slepe oči in zajecjal: „Jana! Moja Jana! Kje si? — — —“

XXVI.

V sobo gospe Uršule je planila Ana Konjska. Bila je nenavadno razburjena.

„Mati!“ je naglo rekla, „ravnokar je prišel brzi sel iz Brezovice v Zagreb.“

„Kaj je?“ je planila Uršula kvišku in obledela.

„Gospod Ambrož je umrl,“ je odgovorila Anka.

„Umr!?“ je šepnila Uršula in glava ji je padla na prsa.

„Česar smo se bali že mesec dni, to se je sedaj zgodilo; vročica ga je pobrala!“

„Anka!“ je zaklicala Uršula in vzdignila glavo, „moja najmočnejša opora je šla v grob.“

„Da,“ je pritrčila gospa Konjska. „Mati! Hudo bo za vas, če ne pozabite prilike. Tahi je nekoliko mečji, Ambrož je mrtev; zgrabite priliko in opravite hitro vse.“

„In moja prisega?“ je zadrhtela mati. (Dalje prihodnj.)

časa v rokah njeni najbolj goreči zagovorniki. Zagovorniki in stvarniki ustave so kršili njena določila, kako in kedar se ima ustava izvesti — zato res ne vem, zakaj naj bi jo izvršili drugi, ki so njeni nasprotniki. Zakon pa, ki se ni izvršil in ki se ne izvršuje, je mrtev, ali kakor pravijo pravniki, obsoleten, in nanje se vobče ni treba ozirati, pa naj si je že bil v predpisani obliki razveljavljen ali ne.

Ustava je torej dejansko mrtva, precej po zaslugi njenih zagovornikov. Zato lahko pridemo preko nje na dnevni red, na snovanje ustave, ki bo odgovarjala potrebam in željam južnih slovanskih narodov.

To je naše načelno stališče napram vidovdanski ustavi.

Praktično pa nimamo nobene potrebe, da bi se brez važnih razlogov otepavali okoli tega že ob rojstvu mrtvega zakona. Dejstvo je namreč, da se državnopravne pogodbe med južnimi slovanskimi narodi, ali če hočete, nova ustava, ne bo dala ustvariti od danes na jutri. Preveč so, največ po zaslugi dosežanih državotvorcev, razruvane in zamotane razmere pri nas, preveč je še ljudi, ki jim ne gre v glavo, da so Slovenci, Hrvatje in Bolgari za kaj drugega, nego za izkoriščanje od belgrajske družine in njenih predprenikov. In Bog nas varuj mrtvorojenih zakonov, kakor je vidovdanska ustava.

Zivljenje in moč vsakega naroda in vsake države odseva iz njegovega gospodarstva. Najvažnejši zakon vsake države je zategadelj njen finančni zakon. Zato so se okoli tega zakona tudi pletli od vsega početka vsi boji med absolutizmom in parlamentarizmom, med vladarji, ki so hoteli davke samovoljno določati in med ljudstvom, ki je zopet hotelo imeti odločilno besedo pri stvari, ki je segala v njegov žep. Denar sveta vladar — to je zakon, ki pa kljub temu velja v vsaki državi. Tega zakona so se dobro zavedali Velesrbi, ko so »ujedinili« — zgolj od slovanskega navdušenja seveda! — slovenske in hrvaške finance v Belgradu.

Povedali in dokazali smo že precejkrat v našem listu, kako nas izkorišča velesrbstvo, kako sesa Belgrad iz našega siromašnega ljudstva razmeroma največje davke. To priznavajo celo demokratje sedaj, ko so sfrčali iz prav tiste vlade, ki je te davke sklenila. Povedali in zahtevali smo prav tako, da mora biti temu kraj. Vsak narod naj gospodari s svojimi dohodki in s svojim denarjem po lastni volji, lastnem razumu in lastnih potrebah. Za skupne zadeve pa naj prispeva vsak narod primeren znesek.

Kdo je kriv ?

Plačevanje je vedno silno neprijetna stvar, posebno neprijetna pa je takrat, če človek ne ve, zakaj plačuje. Če dobim za svoj denar nekaj, ali pa če vidim, da se je za ta denar nekaj pametnega in koristnega naredilo, plačam tudi sicer nerad, ampak plačam v zavesti, da je ta ali ona stvar potrebna. Če pa ne vidim nikjer nič, plačevati pa moram vseeno, takrat človek v jezi tudi nekoliko zakolne!

Mi plačujemo ogromne davke. Če bi videli, da se za ta denar kaj naredi, da se grade kakšne hiše, ali železnice, ali ceste ali kaj drugega, bi se sicer tudi česali za ušesi, ampak bi vendarle plačevali z manj nevolje. Ker pa nikjer ne vidimo nič, zato se po pravici jezimo in se vprašujemo: Kdo je tega kriv?

Navaden odgovor, ki ga slišimo na to vprašanje, se glasi, da je ogromnih davkov kriva centralistična uprava države, ki ves denar pobaše za koristi centrale, za ostale države pa prav nič ne stori. Ti ljudje tudi radi govore, da bi bilo treba davke izenačiti, da ne bi samo eni plačevali vse, ampak vsak nekaj po svojih močeh.

Na to popolnoma novo podlago bo torej treba postaviti bodoči finančni zakon. Ta zakon se bo moral omejiti samo na razpolaganje z dohodki in izdatki, ki zadevajo državno celokupnost. K tem dohodkom in izdatkom je treba šteti za enkrat dohodke iz carine, izdatke za diplomacijo in podobno, ki jih ali vobče ali vsaj začasno še ni mogoče dati iz skupne uprave. Obenem bo moral finančni zakon tudi določati, po katerem ključu morajo posamezni državni deli prispevati k celokupnim izdatkom.

Ostala določila finančnega zakona bodo lahko sila preprosta. Obsegala bodo zgolj predpis, da pobirajo vzpostavljene vlade posameznih pokrajin davke v smislu veljavnih predpisov in da po teh predpisih tudi gospodarijo z njimi — toda na ozemlju, iz katerega so davki bili pobrani. Tako bo odstranjeno največje zlo iz našega finančnega gospodarstva, ki ne obstoja toliko v tem, da so davki visoki, kolikor v tem, da je požrl večino denarja Belgrad, ne da bi ga vrnil v katerikoli obliki med ljudstvo nazaj in oplojal narodno gospodarstvo. Seveda bo dolžnost pokrajinskih vlad, da prej ko mogoče skličejo zbor narodnih zastopnikov, ki bo ne samo davke pravičnejše razdelil in krivične sploh odpravil, ampak ki bo tudi edini upravičen, da dokončno odloča o gospodarstvu z narodnim premoženjem.

Tako se bo vrnilo življenje in razvoj južnih Slovanov v strugo, iz katere ga je siloma hotel izriniti velesrbski militarizem in imperializem. Tako se bomo tudi ognili skokom, ki so v gospodarskem življenju vedno nevarni, in ohranili obenem neobhodno zapovrstnost, brez katere se narodno gospodarstvo ne more uspešno razvijati.

Razume se tudi, da bodo iz bodočega finančnega zakona morale izginiti vse postojanke, ki dajejo vladi pravico, razpolagati z ogromnimi svotami, ne da bi bilo treba, polagati račun o njih. Pikantno vesele bodo posledice. Pa bo prišlo nekega jutra »Jutro« in naznanilo svojim jutranjim brvcem, da mora prenehati izhajati, ker ima slovenski narod premalo smisla za njegove »idealne« smotre. »Domovina« in drugi bodo zjavkali podobno. Razni »demokrati« bodo odkrili, da je samostojna Slovenija in republikanska vladavina pravzaprav od nekaj bil njihov program, da so jim ga pravzaprav drugi ukradli, in če so kedar goreli za Belgrad, da so to storili le zaradi tega ... itd. Pa kaj bi govorili dalje, ko bomo imeli še tega čveblanja itak polna ušesa.

uprava! Če hoče imeti trgovec kompanjona, se najprej oba dogovorita, koliko premoženja ima vsak in kakšno delo bo vsak opravljal, da potem določita, koliko dobička bo na vsakega padlo. To je vendar jasna stvar! Naši gospodje pa leta 1918. tega niso vedeli in se niso prav nič dogovorili ne o praviceh

Iz naše organizacije.

SOMIŠLJENIKOM NA ŠTAJERSKEM!

Dne 12. oktobra 1924 se bo vršila v Ptuju konferenca slovenskih republikancev za Štajersko. Dnevni red: 1. Naš program. 2. Naša organizacija. 3. Naš tisk. — Konferenca se bo vršila po § 2. shodnega prava. Pristop imajo le zaupniki, predsedniki in odborniki krajevnih organizacij, občinski svetovalci in župani republikanske stranke. Kdor se hoče konference udeležiti, naj to naznani takoj upravi našega lista, da se mu doloži vabilo, ker brez vabila vstop ne bo nikomur dovoljen. Prostor konference bo razviden iz vabila.

SOMIŠLJENIKI NA KRANJSKEM!

Dne 19. oktobra 1924 (na žegnasko nedeljo) se bo vršila v Ljubljani konferenca slovenskih republikancev za Kranjsko. — Dnevni red: 1. Naš program. 2. Naša organizacija. 3. Naš tisk. — Konferenca se bo vršila po § 2. shodnega prava. Pristop imajo le zaupniki, predsedniki in odborniki krajevnih organizacij, občinski svetovalci in župani republikanske stranke. Kdor se hoče konference udeležiti, naj to naznani takoj upravi našega

Koliko smo plačali Slovenci vojne odškodnine?

Mi že četrto leto kritikujemo brezglavo državno gospodarstvo, ki je vse tako urejeno, da se Slovence in Hrvate izropa do zadnjega soldka. Dakazovali smo potrebo federacije po načelu, da vsak narod gospodari doma na svojem kakor ve in zna. Zaradi tega so nas vsa ta leta zmerjali s »protidržavnimi elementi«, ki jih je treba s silo potlačiti. Zlasti lep del takozvane »intelligence« je udarjal čez nas in hvallil belgrajsko gospodarstvo. Tudi naši »pridobitni« stanovi so povsod iskali vzroke propadajočega gospodarstva, samo tam ne, kjer dejansko tiče. Slučajno pa smo sedaj dobili v roke tiskano »Poročilo društva bančnih zavodov v Sloveniji za l. 1923«. Tu so znešene v lepi obliki, med vrsticami, hude pritožbe, ki potrjujejo vse, kar smo mi trdili. Zato ponatiskujemo odlomek tega »poročila« v našem listu. Tu vidimo črno na belem, koliko udarcev in kako hudih je bilo treba, da se je tudi v trdih »jugoslovanskih« buticah začelo jasni. Poslušajmo torej te pritožbe, ki vse drže:

»Z velikim veseljem smo pozdravili načrt zakona o neposrednih davkih, ki naj bi nam prinesel toliko potrebno izenačenje davčnih bremen in realiziral tako neenakomerno obdavevanje pridobitnih podjetij v naši državi. Dasi načrt ni bil ravno idealen, vendarle je pomenjal prvi korak na potu do izenačenja državnih dajatev.

Zal, da je ravno v tem primeru ostalo le pri gesti in da so merodajni krogi to perečo zadevo, kot vse kaže, do daljnjega spravili v arhive.

Ob latentni denarni krizi, ki je signatura leta 1923., Narodna banka ni nudila pomoči in podpore, ki bi jo bilo pričakovati. Nasprotno, kreditna politika Narodne banke se je gibala v smeri stalnega omejevanja kreditov. Denarni zavodi so morali temu primerno urediti svoje poslovanje. Ni pričakovati, da bi se v bodoče v tem vprašanju spremenilo kaj na boljše.

V očigled neugodnemu položaju, ki ga je ustvarila kreditna politika Narodne banke, smo pa smeli tem sigurneje pričakovati, da nam

in ne o dolžnostih ampak so kar na lepem rekli: Mi smo eno!

Sedaj pa imamo vsi skupaj »eno«! Okoli ušes namreč. Pripominjamo, da med onimi, ki so leta 1918. pokazali tako sijajno svojo nesposobnost, gospoda Štefana Radića ni bilo!

lista, da se mu doloži vabilo, ker brez vabila vstop ne bo nikomur dovoljen. Prostor konference bo razviden iz vabila.

Naš župan. V občini Gradišče ob Dravi je bil izvoljen za župana naš vrli somišljenik Ivan Krampel iz Vel. Roča 45.

Občinske volitve v Rogatecu. Prejeli smo dopis: 21. t. m. smo imeli pri nas občinske volitve. Bile ste le dve listi: slov. republikanska in demokratska. Na slednjo so se zedinile kar tri stranke. Toda slovenski republikanci smo zmagali temeljito, zakaj dobili smo 7 odbornikov, združeni nasprotniki pa le 2. Slovensko meščansko časopisje je silno lagalo ter je proglasilo našo listo za »nemškutarško«. Mi nismo nobeni nemškutarji, ampak slov. republikanci. Dokaz temu je tudi to, da so naši sosedi hrvaški republikanci, ko so zvedeli za našo zmago, dne 22. t. m. prišli ob 8. uri v naš trg s svojo godbo, ki nam je tako lepo svirala, da nam je kar srce poskakovalo od veselja in prijateljstva. Pripominim še, da se je z nasprotno listo združila tudi SLS in sta za njo glasovala tudi gg. župnik in kaplan, ki sta se združila celo z »Orjunaši«. G. župnik pa danes že spoznava svojo zмотo.

Josip Kunej, obč. odbornik.

bo šla državna uprava vsaj glede plačiranja previškov poštno-čekovnega zavoda na roko in domač denar stavila domačim zavodom na razpolago.

Predstavke, ki smo jih poslali na merodajna mesta, pa so imele vkljub opravičenosti povsem negativen uspeh. Nasprotno smo dobili početkom leta 1923. pravilnik o nalaganju teh previškov, ki je znatno in občutno omejil nalaganje previškov pri domačih zavodih. Ti previški romajo v vsotah, ki jih moramo označiti za naše razmere kot izdatne, v državno hipotekarno banko in v poštno hranilnico v Belgradu.

Kaj pomeni izpad tega denarnega vira za naš denarni trg, ni treba še posebej pojasnjevati.

Ker gre pri teh previških za zaseben, domač denar, bi bilo le pravično in objektivno, da se porabi na domačem trgu.

Tudi vprašanje valutne in devizne borze v Ljubljani je zašlo na mrtev tir. Pri sedanjem položaju ni pričakovati, da bi se želja po ustanovitvi valutne in devizne borze v doglednem času realizirala, dasi bi bila za naše denarno gospodarstvo brez dvoma potrebna in bi blagodejno vplivala na naš denarni trg.

Zakon o finančnih dvanajstih nah za tretje četrletje 1923. nam je prinesel takozvani linearni pribitek k realnim in personalnim davkom. Težko davčno breme, ki se ga — kot vse kaže — ne bomo tako hitro iznebili.

Še težje presenečenje nam je prinesel novi zakon o taksah, ki ga je vsa javnost brez izjeme odklonila. Kritike, ki so se objavile po celi državi, so enodušne v obsoju tega zakona, čigar signatura je skrajna fiskalizem, ki ne vpošteva faktičnih razmer in šablonsko odmerja pristojbine za razne pravne posle.

Unikum zakonskih določb pa je, da za gotove primere (ažijodiference pri izdaji delnice) ustanovlja retroaktivnost za celih pet let, odredba, za katero v zakonodaji ne najdemo primera. Tudi sicer je zakon raz legislativno stališče tvorba prav posebne vrste, poln nejasnosti in netočnosti ter protislovij, ki se

pri praktičnem izvajanju tudi po strokovnjakih ne dajo odpraviti.

Predalec bi zasli, če bi razpravljali o bremenih, ki jih zakon nalaga prav vsem davčnim zavezancem brez izjeme. Da so denarni zavodi pri tem najtežje prizadeti, ni treba še posebej poudarjati.

Vlada je pa izjavila, da bo ogroženim zavodom priskočila s podporami v pomoč.

Polovico leta 1923. smo operirali z dvanaestimi in jih prevzeli tudi v tekoče leto. Finančni zakon za 1922/23 je še vseboval določbo, da se povrne 20% odtegljaj iz časa markiranja avstro-ogrskih bankovcev. To določbo pa pogrešamo v novem finančnem zakonu za l. 1924/25. Če spravimo s tem dejstvom v zvezo oficijelno izjavo g. finančnega ministra, da to ne pomeni ukinitve plačila, da pa se bo 20% odtegljaj vendarle zadržal kot neke vrste izredni davek, je jasno, da se je pri nas izvedla zamena kron za dinarje via facti v razmerju 1:5. Prizadeti izgube znatne vsote. Ni nam točno znana višina

20% odtegljaja v Sloveniji, vendar jo smemo ceniti na približno 35 milijonov dinarjev.

Zakaj smo torej berači? Samo pri izmeni kron v dinarje so nam nezakonito ukradli celih 35 milijonov dinarjev. Pri tem pa smo morali še dati 4 krome za 1 dinar. Ena sama krona je bila tedaj vredna v Curihu 8—9 švicarskih vinarjev. Danes pa je en dinar vreden največ 7 švicarskih vinarjev. Samo pri tej izmenjavi denarja je plačala sama Slovenija

175 milijonov dinarjev ali 700 milijonov kron

brez horendnih davščin, ki se vsak dan še posebej nakladajo našim kmetom in delavcem. Poleg tega gre večina denarja, ki ga ima naš čekovni urad v Ljubljani, pupularni novci in vsi dohodki iz carin in trošarine v Belgrad, kjer ž njim špekulira »porodica«.

Dobro smo morali plačati takozvano »osvobojenje«!

Dnevne vesti.

Ima prav! V »Slov. Narodu« je objavil g. dr. Leopold Lénard članek o sporazumu med Hrvatji in Srbi. V tem članku se ozira nekoliko tudi nazaj na leto 1918. in pravilno: »Za Slovence in Hrvate ni obstajala nikakoli dolžnost in obveznost od nobene strani (da se »ujedinijo« s Srbi, op. ur.). Zavezniki bi jih bili lahko pustili pri Avstriji in Madžarski, lahko bi iz njih napravili samostojni državi itd. Toda oni (t. j. tedanji »zastopniki«?) Slovencem in Hrvatov, op. ur.) so jasno in nedvomno pred celim svetom izrazili željo, da hočejo biti zedinjeni s Srbijo! Srbi so to željo vzeli na znanje in tako se je na mirovni konferenci določilo, da se Slovenci in Hrvati združijo s Srbi v eno kraljevino SHS. — Lahko bi se bilo naredilo tudi drugače. Lahko bi bili Slovenci in Hrvati prišli k Srbom in rekli: »Mi se hočemo z Vami združiti — toda samo kot suvereni (= neodvisni) narod slovenski in suveren narod hrvaški s suverenim narodom srbskim, v obliki federativne zveze. Mi osnujemo svoje republike, pa stopimo v zvezo z vami.« Srbi bi bili brez dvoma odgovorili: »Kakor vi hočete, tako je tudi nam prav. Osnujte svojo republiko, mi pa hočemo urediti svojo ujedinjeno kraljevino, potem se bomo pa dogovarjali o federaciji.« Srbi bi se bili v tem slučaju združili v srbski kraljevini — potem bi pa začeli dogovore. Toda možje, ki so takrat prišli k Srbom in rekli, da so predstavniki Slovencev in Hrvatov, tega niso govorili! Rekli so samo, da se hočejo združiti v eno kraljevino in tako je prišlo do združenja.« — Tem besedam dostavljamo mi še: »Tako je prišlo do združenja, ob enem pa tudi do odgovornosti za vse, kar nam je to brezglavo in brezmišlno združenje prineslo trpljenja tekom petih let! Za našo politično zrelost je pa zelo čudno izpričevalo dejstvo, da nas še danes »vodijo« ravno tisti gospodje, ki so nas tako sijajno »vodili« l. 1918! Ali se bodo Slovencem kdaj odprle oči? Skoro gotovo nikdar!

»Vi ste krivi«, vpijejo liberalci na klerikalce, »da moramo plačevati toliko davkov!« — »Vi ste krivi«, vpijejo zopet klerikalci na liberalce, »da moramo plačevati toliko davkov!« V Belgradu se pa smejejo liberalcem in klerikalcem, ker vidijo, da plačujeta — oba! Taka je slovenska pamet bila, je in bo. Volkovi so bolj pametni. Če se dva volka skoljeta in pride zraven človek, se takoj oba spustita v človeka in ga pošteno okoljeta, potem pa nadaljujeta svoje veselje po svoje.

Na Hrvaškem in pri nas. Hrvaški republikanski kmetje so zborovali preteklo nedeljo v Belovaru. Zbralo se jih je nad trideset ti-

soč iz bližnjih in daljnih krajev in to samih katoličanov. Tako poročajo zagrebški listi, ki niso republikanski. Kaj pa pri nas v Sloveniji? Koliko ljudi prihaja v Sloveniji na politične shode? Pri nas je že mnogo, če se zbere 100 ljudi in še ti dremljejo! Na Hrvaškem dalje ni hiše, kjer ne bi imeli naročenega svojega republikanskega lista »Slobodni Dom«. A v Sloveniji? Ker pa je temu tako, zato Hrvatje v svetu in doma nekaj pomenijo in so že danes gospodje. Slovenci pa bomo dalje hlapčevali in se pustili goniti kakor telčki od enega političnega sejma do drugega, dokler se nas ne bo usmilil laški, nemški ali srbski mesar in nas vse skupaj odrešil. Hrvaški kmetje so pa pametni in zavedni republikanci in zato se jim take lepe usode ni bati!

Opazovanja. Na zadnjem velikanskem sestanku hrvaških republikanskih kmetov v Zagrebu, o čemur smo obširno poročali v zadnji številki našega lista, je bilo tudi veliko število hrvaških katoliških duhovnikov. To povejte vsem tistim, ki se vam lažejo, da je republikansko gibanje »brezversko«. — Dalje, ko je ravno med Radičevim govorom zazvonilo poldne, je Radič prenehal govoriti, da so vsi, ki so vajeni opoldne moliti, lahko nemoteno molili. Republikanca torej nobena stvar ne ovira, da ne bi smel biti veren, če je, ali pa da ne bi smel vere vsaj pri drugih spoštovati, če je sam nima. Slovenski delavci v Ameriki in slovenski delavci na Francoskem pa lahko vsak dan vidijo na svoje oči, da so ameriški in francoski katoličani prav dobri republikanci, oziroma da so ameriški in francoski republikanci kljub republikani prav dobri verniki.

Neodkritosrčnost nam očita »Jutro« zategadelj, ker smo v zadnji številki omenili, da bo vlada izdala 4 milijarde dinarjev za vojaštvo, kar pomeni toliko, kakor da bi vlada pogrnala 16 tisoč dobrih kmetij v zrak. »Jutro« se hudeje, da nismo pri tej priliki omenili, da se toliko denarja za prazen nič potroši, ko sede klerikalci v vladi. Na »Jutrovo« očitanje odgovarjamo: Oslarija je oslarija, pa naj se zgodi pod kakoršnokoli vlado. Drugič: našim bralcem ni treba vsak dan posebej pripovedovati, kdo je v vladi, ker tako opešal je spomin samo onim ljudem, ki vsak dan »Jutro« berejo.

Bedasto poročanje. Hrvaški republikanci so imeli v nedeljo velik shod v Belovaru. Shoda se je udeležilo na tisoče hrvaških kmetov. »Narodu« ta velikanska udeležba seveda smrdi in zato je poročal v pondeljek o shodu, »da je prišlo na shod prav malo ljudi, med temi mnogo kmetie, katerim se je stopilo vsled vročine v košaricah

vse maslo, ki so ga prinesle s seboj za Radiča.« Pozabil pa je »Narod« pristaviti, da se je vsled vročine vnela tudi vsa ajdovica v njegovi glavi, ker možganov že zdavnaj več nima.

Dobra naredba bi bila, če bi morali vsi tisti, ki prodajajo po Sloveniji dalmatinski in banaški mošt in vino, imeti javno nabite tablice z napisom: Tukaj se toči Dalmatincev in Banačana. Vsako vino bi morali strokovnjaki preiskati in kjerkoli bi ugotovili Dalmatinca ali Banačana, tam bi morali pribiti na viden prostor tablico z omenjenim napisom. Ker pa take naredbe ni, morajo ljudje v Sloveniji piti pod imenom domačega vina tudi najslabšo godlo. Vиноgradniki, zahtevajte tako naredbo v svojo lastno korist in v korist svojih poštenih odjemalcev!

Davčni vijak. Mi smo v zadnji številki našega lista omenili neko naredbo z dne 6. avgusta t. l., ki je davčno prakso v Sloveniji silno poostrila. Rekli smo tudi, da te naredbe ni izdala centralna vlada v Belgradu, ampak da je ta naredba bila izdelana in izdana v Sloveniji. To našo trditev je uradno podprl tudi g. finančni delegat za Slovenijo sam v nekem uradnem popravku, ki ga je bil poslal »Slovincu« kot odgovor na »Jutrovo« trditev, da je to naredbo izdala centralna vlada.

Kreg in prepir v hiši. »Jesen je tukaj, časa imam dovolj, da bi kaj pametnega bral, »Avtonomista« pa ni! Zakaj ga ni? Ali ti nisem že stokrat naročil, da piši ponj v Ljubljano?« — tako se je kregal mož nad ženo, ker mu je bilo celo nedeljo popoldne silno dolgčas. — »Nisem naročila, ker je bilo rečeno, da je to slab list!« — je odgovarjala žena. »Tako narochi, ti pravim! Jaz sem gospodar in jaz vem, kaj je prav!« »Avtonomista« mora biti v vsaki pošteni hiši, če je to komu prav ali pa ne! Tu imaš

Še enkrat stanovanjsko vprašanje.

V zadnjih dveh številkah našega lista smo povedali svoje načelno stališče o tem težavnem socialnem problemu. Mnogi so nam to zamerili, zlasti najemniki. Toda mi vemo, da smo pogledali resnici naravnost v obraz, ker se nočemo nikomur hliniti. Tako, kakor je sedaj, ne more obstati večno. To menda vedo vsi. Brezposelnost je dandanes kolosalna: brez dela so opekarski in zidarski delavci, ključavničarji, pleskarji, mizarji, vodovodni monterji, soboslikarji, tesarji, težaki itd. Zakaj? Ker se ne zida. Če pa ti ljudje ne služijo noveev, manjka dela tudi čevljarjem, krojačem, pekomo itd. Zidati pa se ne bo začelo, dokler bogati ljudje stanujejo takorekoč — zastoj v starih hišah, z denarjem pa raje špekulirajo, namesto da bi si zidali stanovanja.

Stanovanjsko vprašanje se more rešiti samo na dva načina: 1. hiše se komunistirajo in prepuste v upravo hišnim sovjetom, kakor se je to zgodilo v Rusiji. Tega danes v tej državi ne bomo dosegli. Preostane torej 2. le druga rešitev: Stanovanjski zakon odpraviti in se podvreči svobodni konkurenci. Po vojni so na vseh poljih opustili takozvano vezano gospodarstvo. Samo pri stanovanjih so ga obdržali. Zakaj? Zato, ker država ni hotela storiti svoje socialne dolžnosti v tem pogledu! Za militarizem je imela vedno in vsak čas denar, ni ga pa imela za zidanje novih poslopj, ni imela novcev za breobresna posojila stavbnim zadrugam in za potrebne plače uradništva. Če se stanovanjski zakon odpravi, bodo morali delavci res več plačati stanarine. Odkod bodo pa ta denar vzeli? Zahtevali ga bodo od delodajalcev, meзде se bodo povišale. To je fako res, kakor amen v očenašu. Kje bodo vzeli pa denar drž. uradniki in vpokojenici? Država jim mora dati

denar!« — Mož je odrinil ženi »kovača«, žena je šla na pošto in napisala na eno stran dopisnice naslov: Uprava »Avtonomista«, Ljubljana, Breg št. 12., na drugo stran pa: Naročam Avtonomista in je podpisala svoj naslov in zadnjo pošto. »Sedaj bo vsaj mir ob nedeljah,« je rekla, »ker bo mož zadovoljen.« Mi upamo, da bo res zadovoljen.

Razveseljen pojav. Iz daljne Amerike dobivamo vedno več naročil za naš list. To dela našim izseljencem vso čast! Posnemajo pa naj svoje slovenske rojake v tujini tudi domačini. Naši rojaki v Ameriki žive daleč od nas in zato znajo naše razmere mnogo bolj trezno in hladno presojsati kot mi, ki živimo sredi političnega boja doma. Če so prišli naši slovenski rojaki v Ameriki do prepričanja, da je tako prav, kakor piše »Avtonomista«, potem bo že nekaj na tem in zato tudi našim kmetom in delavcem ne bo škodovalo, če se naroče na »Avtonomista«.

Listnica upravnitva. Nekateri naši somišljeniki dobe te dni pismo važne vsebine in prosimo, da nam čimprej odgovore nanj.

V nedeljo, dne 28. t. m. priredijo akademiki marksisti v veliki dvorani Mestnega doma ob 10. uri ob priliki šestdesetletnice ustanovitve I. internacionale javno predavanje o njenem zgodovinskem pomenu. Vstop prost.

»Kmetijski koledar« za l. 1925 je izdala Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani. Janez Trdinova ulica 8. (Pisarna Zveze slov. zadrug.) Koledar ima žepni format in prinaša 25 razprav iz kmetijske stroke in iz vprašanj, ki so za kmetovalce posebne važnosti. Zelo okusno, trdo vezan stane koledar 15 dinarjev, a mehko vezan 10 dinarjev. To pomeni, da je cena izredno nizka z ozirom na ono, kar koledar nudi. Dobi se pri Kmetijski tiskovni zadrugi v Ljubljani.

stanarinam primerni stanovanjski prispevek (Quartiergeld). Ali niso ti ljudje že v Avstriji imeli svoj »Quartiergeld«? Imeli so ga in je znašal eno petino plače. Če uradništvu in vpokojenecem država nudi takšen stanovanjski prispevek, kakor so ga dobivali svojčas v Avstriji (v zlatu!) in takšne plače, kakršne so bile pred vojno, potem bo stanovanjski problem rešen tudi za te ljudi. V trenotku, ko bi parlament odpravil stanovanjski zakon, se bo moral tudi vprašati, kako bodo sedaj javni nameščenci plačevali višje stanarine? Moral bo dovoliti nove kredite. Če ne bo imela država doma denarja, naj si ga pa izposodi na tujem. Tudi za nepotrebno vojaštvo, za puške, kanone in aeroplane si ga je izposodila v inozemstvu. Poleg tega mora država sama začeti z zidanjem; vzgled zato si lahko vzame na Anglaškem. Država si bo potem lahko pomagala. Če bodo ljudje imeli zopet posla in zaslužek, bodo tudi trošili in davke plačevali.

Takšna je resnica. Iz demagoških vzrokov se te resnice nihče ne upa povedati, ker se vsaka stranka boji zamere. Mi pa nimamo tega strahu! Če se bo stanovanjski zakon le polagoma odpravljal, kakor se je dosedaj in se namerava tudi še za budoče, bodo pri tem trpeli samo delavci in javni službenci! To je tako, kakor bi jih ptihome okradli, da sami ne bodo vedeli kdaj in kako. Če bo tako, ne bodo delavci imeli prilike zahtevati višjih mezd, službenci in vpokojenici pa ne stanovanjskega prispevka. Zato mislimo, da je tudi pri tej reči treba misliti in to pametno. Nič ne pomaga tistemu, ki si nalašč zakriva oči pred resnico. Pogumno ji je namreč treba pogledati v oči in se potem tako ravnati, da bo prehod iz te krize lahek in brez katastrof.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA
SLOVENSKE AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Drago Brozovič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Izšla je **BLASNIKOVA**

VELIKA PRATIKA

za navadno leto **1925** ki ima 365 dni.

„Velika Pratika“ je najstarejši slovenski kmetijski koledar, koji je bil najbolj vpoštevan že od naših pradedov. Tudi letošnja obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini, zato pride prav vsaki slovenski rodbini.

Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji in stane 5 Din; kjer bi jo ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri

J. Blasnika naslednikih
tiskarna in litografski zavod
Ljubljana, Breg štev. 20.

Pošljite naročnino!

ILIRSKA POSOJILNICA

Ljubljana, Kralja Petra trg 8/I.
sprejema hranilne vloge po 8%
Večje in stalne vloge do 12%.

Trboveljski premog,
drva, koks,
angleški premog,
šlezjske briquete dobavlja

ILIRIJA tu

Ljubljana, Kralja Petra trg 8.

Telefon štev. 220.

Plačilo tudi na obroke.

Trgovina **ŽIBERT**

se je preselila iz Prešernove ulice na **Kongresni trg** zraven nunske cerkve ter se cenjenim odjemalcem priporoča še za nadaljno naklonjenost.

FR. SLOVNIK

LJUBLJANA, Stari trg 2.

prilagočena po najnižjih cenah svojo za-
logo izgotovljenih oblek in manufaktur.
Obleke po meri se točno izvršujejo.

ADRIA

TOVARNNA SLADNE KAVE
VELEPRAŽARNA
ZRNATE KAVE

MLINI ZA DIŠAVE I. T. D.

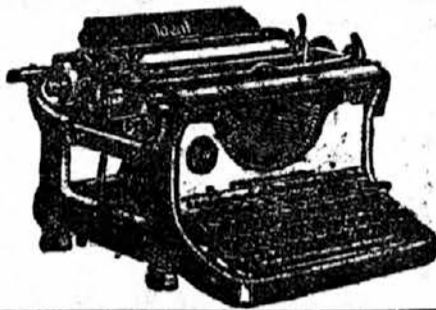
BRZOJAVI: ADRIA - VIČ

GLINCE PRI LJUBLJANI

Edino

nadomesti
in prekosi
okus in redilnost
mesa v hrani.

THE REX CO
LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.

Telefon štev. 268.

Najboljši pisalni, razmno-
ževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

DRVA,

trboveljski premog

H. Petrič, Ljubljana

Gospodarska cesta 16

Telefon 343.

Prometni zavod za premog

d. d. v Ljubljani

prodaja premog

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov
za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava
na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češko-
slovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški pre-
mog, črni premog in briquete.

NASLOV: Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II.

Kupim: Dunajski in Ljubljanski Zvon, Kres, Slov. Bčelo, Slov. Glasnik in vse druge knjige

**Hinko Sevar, antikvariat knji-
garna Ljubljana, Stari trg 34.**

Bele klobuke,

oblike po 160 do 200 Din, dvobarvni
170 D in vse drugolične barve 150 D.

Priporoča se najreelneje

Minka Horvat

Ljubljana, Stari trg

Vegova ul. 2
Ljubljana
da poskusite najboljše
kemične izdelke za čevlje in usnje.
Zahtevajte po vseh trgovinah
in povsod **Svetlin krema** - i. i. d.

Edini tihi pisalni stroj

L. C. Smith & Bros

Mod. 8, brez najmanjšega ropota.

Zastopstvo:

LUDOVIK BARAGA

Ljubljana, Šelenburgova ulica 6./I.

MERAKL

barve, mastila, lake, kit, emajle, kistove (čopiče)
in zajamčeno čisti firneš najboljše kakovosti nudi

Medić-Zankl

družba z o. z.

Maribor, Ljubljana, Novi Sad,
podružnica. centrala. skladišče.

Tovarne:

Ljubljana - Medvode.

Gospodarska poučna knjiga!

Ravnokar je izšla knjižica

„Osnovni pojmi modernega bančništva in borzništva“.

V knjigi je popisano, kako svet dandanes nalaga svoj denar, kako ga upravlja in kam ga nalaga. Popisano je življenje na borzah, kako delajo in od česa žive banke, pomen papirnega denarja, menic, čekov itd. O vseh teh stvareh mora biti dandanes poučen vsak umen gospodar. — Zato je knjiga velike vrednosti. — **Cena Din 20** — s poštnino vred. — Knjiga je izšla v samozaložbi, naroča se pri vseh knjigarnah in pri

Tiskarni J. Blasnika nasledniki, Breg št. 12.

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavi: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta štev. 5.

Telefon štev. 367.

Vplačani kapital Din 3,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje